

יציאת יין כשר לכלי שיש בו יין נסך

כתב הרמב"ם בפרק יב' מהלכות מאכלות אסורות הלכה י' (יב'):

"המערה יין לתוך כלי שיש בו יין גוים נאסר כל היין שבכלי העליון שהרי העמוד הניצוק מחבר בין היין שבכלי העליון ובין היין שבכלי התחתון. לפיכך המודד לגוי לתוך כלי שבידו נפץ נפיצה או יזרוק זריקה, כדי שלא יהיה ניצוק חבור ויאסור עליו מה שישאר בכלי העליון."

מהלכה זו יוצא שיהודי שיוצק יין כשר מכליו לכליו של הגוי שבתוכו יין נסך, יינו של היהודי נאסר, מפני שהקילוח מחבר את היין הכשר עם יין הנסך, והופך להיות חלק בלתי נפרד ממנו. ולכן יהודי שיש לו בית משקה והוא מוכר בין היתר יין גם לגוים שבאים לחנותו ללגום כוסות שתיה, צריך להזהר מפני הדין הנ"ל. וכן יהודי שמארח גוי ויוצק לו מדי פעם יין, גם הוא צריך להזהר מהדין הנ"ל מפני שאריות היין שבכוס של הגוי, שהוא כבר יין נסך. ולכל אלה יש רק דרך אחת ליצוק יין רק בדרך של נפיצה ועוד נפיצה, באופן שלא ייווצר קילוח. פיתרון זה יש לומר הוא ממשי רק כאשר מבצעים פעולת מכירה. כי אין זה משנה לגוי כיצד היהודי מרוקן את היין מכלי אל כלי. אך באירוח הדבר הזה יהיה זר ומוזר. לכן הפיתרון הטוב ביותר הוא להשתדל שלא לארח גוי במסיבה שמא הוא יקלקל את היינות שלנו. אך אם יש צורך לארח גוי, כגון שהוא אישיות ציבורית כמו ראש עיר, שר, וכיוצא בזה, שניתן להסתייע בהם לעניינים יהודיים, מקרה כזה מומלץ לתת לו יין מבושל. אך אם מדובר בגוי שמבין ביינות וישים לב להבדל, אזי יש לתת לו בקבוק וכוסות משלו ע"מ לבודד את היין האסור. זהו הדין לשיטת הרמב"ם.

לעומת זאת בשו"ע יורה דעה סימן קכו' סעיף א' נאמר: "המערה יין לתוך כלי שיש בו יין עכו"ם האסור בהנאה נאסר כל היין שבכלי העליון שהרי העמוד הניצוק מחבר בין היין שבכלי העליון ובין היין שבכלי התחתון ורואים כאילו יין של איסור מעורב בשל היתר ואם עירה וקיטף שקודם שנגע בשל האיסור הפסיק קילוח היורד מהיין של היתר מותר."

עד כאן העתיק המחבר את לשון הרמב"ם. אך המחבר בסעיף ב' נתן פתח של היתר המבוסס על שיטת רבינו תם¹ שאומר שהניצוק לא נחשב חיבור. בדומה להלכות טומאה וטהרה ששם הניצוק אינו נחשב חיבור. בשונה משיטת רש"י¹, הסובר שביין נסך הניצוק נחשב חיבור. כמו שיטת הרמב"ם.

וזה לשון המחבר בסעיף ב': "הא דניצוק חבור ה"מ בהפסד מועט אבל בהפסד מרובה כגון שהוציא מהחבית לכלי שיש בו יין נסך מותר."

¹ בתלמוד מסכת ע"ז דף ע"ב עמוד ב' בתוספות ד"ה אמר להו רב חסדא

מכאן שיהודי המערה מהחבית לכלי קטן שיש בו יין נסך אם נאמר שהניצוק חבור והיין נהפך ליין נסך, עלולים לגרום לו הפסד מרובה. לכן במקרה כזה המחבר נוטה להקל, כשהוא מסתמך על שיטת רבינו תם. אך לפי שיטת הרמב"ם ורש"י לא חוששים להפסד מרובה, ואוסרים.

לדעת המחבר קיים פתח של היתר נוסף, כאמור בסעיף ג': "נצוק בר נצוק אינו חבור". דהיינו אם יציקת היין איננה ישירה מן הבקבוק לכוס של הגוי. אלא בדרך עקיפה. דהיינו יציקה מהבקבוק לכלי מסויים, ומאותו כלי לכוס של הגוי. אופן כזה של יציקה נקרא ע"י המחבר נצוק בר נצוק, והוא אינו אוסר את היין שבכלי העליון.

אך אליבא דהרמב"ם כל הקולות האלה אין להם מקום (כי הן שמבוססות על שיטת רבינו תם או תוך התחשבות בה, והואיל והרמב"ם לא מתחשב בשיטת רבינו תם, אין לנו אלא דברי רבינו, למרות שהיא שיטה מחמירה) ויש להחמיר כאמור.

הקליט וערך: רועי בן זריהם.

הגיה: ר' משה ירימי.